

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Факультет економіки, управління та інженерії**

Кафедра економіки та фінансів

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**«ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА
РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНИХ СТРУКТУР БІЗНЕСУ»**

Виконав

студент II курсу
групи Е-2м
освітнього ступеня «Магістр»
спеціальності 051 «Економіка»

Іщук Микола Васильович

Науковий керівник

д.е.н., професор

Черничко Тетяна Володимирівна

*Робота допускається до захисту:
Зав. кафедри економіки та фінансів
д.е.н., професор*

Черничко Т.В.

Зміст

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні основи формування інтегрованих структур бізнесу	
1.1. Інтегровані структури бізнесу: сутність, поняття і класифікація	6
1.2. Поняття ефективності та конкурентоспроможності інтегрованих структур бізнесу	11
1.3. Роль інтегрованих структур бізнесу в економіках провідних країн світу	17
Висновки до першого розділу	24
Розділ 2. Аналіз ефективності та конкурентоспроможності інтегрованих структур бізнесу України	
2.1. Оцінка ефективності розвитку інтегрованих структур бізнесу	25
2.2. Аналіз тенденцій розвитку ТОВ «XXXXXXX»	30
2.3. Оцінка конкурентоспроможності та ефективності розвитку ТОВ «XXXXXXX»	36
Висновки до другого розділу	43
Розділ 3. Перспективи розвитку інтегрованих структур бізнесу в Україні	
3.1. Впровадження сучасних методів управління витратами задля забезпечення конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих структур бізнесу	46
3.2. Шляхи підвищення рівня конкурентоспроможності ТОВ «XXXXXXX»	55
Висновки до третього розділу	60
Висновки	61
Список використаних джерел	66
Додатки	70

Вступ

Актуальність теми. Поточний етап розвитку національної економіки відбувається у важких умовах. Формування конкурентоспроможних бізнес-структур, які забезпечують ефективне функціонування економіки, вкрай важливо для подальшого розвитку економічної системи. Форми таких бізнес-структур можуть бути різними, але в даний час їх сутність зводиться до інтеграції та партнерства. Саме інтегровані моделі бізнес-структур здатні допомогти суб'єктам підприємницької діяльності адаптуватися до поточного стану.

Найчастіше інтеграція бізнес-структур проводиться з метою отримання та максимізації синергетичного ефекту. Потенційний прибуток від капіталовкладень інтегрованої компанії виявляється вищим порівняно із сумарною виручкою, отриманою у разі виробництва того ж об'єму, але групою незалежних фірм цієї компанії, тому що інтегрована компанія має більш низькі витрати, ніж сумарні витрати групи незалежних фірм.

Саме тому, дослідження питань конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих бізнес-структур є актуальним та потребує додаткового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано в рамках науково-дослідної теми «Прогнозування, моделювання та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансового регулювання структурних зрушень в економіці України» (реєстраційний номер 0120U103011)».

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає у поглибленні теоретичних підходів та формулювання рекомендацій прикладного характеру щодо підвищення рівня конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих структур бізнесу.

Визначена мета дозволила виділити та обґрунтувати такі основні завдання дослідження:

- розкрити зміст, окреслити сутність та дослідити класифікацію інтегрованих структур бізнесу;

- обґрунтувати поняття ефективності та конкурентоспроможності інтегрованих структур бізнесу;
- окреслити роль інтегрованих структур бізнесу в економіках провідних країн світу;
- провести оцінювання ефективності розвитку інтегрованих структур бізнесу;
- провести аналіз тенденцій розвитку СП ТОВ «XXXXXXXX»;
- провести оцінювання конкурентоспроможності та ефективності розвитку СП ТОВ «XXXXXXXX»;
- окреслити перспективи розвитку інтегрованих структур бізнесу в Україні.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження є якісні та кількісні характеристики розвитку СП ТОВ «XXXXXXXX».

Предметом дослідження є сукупність заходів та принципів спрямованих на підвищення рівня конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих структур бізнесу.

Методи дослідження. У процесі дослідження та обґрунтування його результатів використано наступні методи: узагальнення, синтезу та систематизації (у першому розділі дослідження при визначенні сутнісного навантаження понять «інтеграція», «інтеграційні процеси», «інтегровані структури бізнесу»), факторний та операційний аналізи (у другому розділі дослідження при обґрунтуванні методики оцінювання та аналізу конкурентоспроможності та ефективності розвитку СП ТОВ «XXXXXXXX»), статистичний аналіз (у першому та другому розділі дослідження при проведенні аналізу ефективності та конкурентоспроможності інтегрованих структур бізнесу в економіках провідних країн світу), порівняльного аналізу.

Інформаційна база дослідження. Викладення матеріалу у роботі спирається на нормативно-правову базу України, Закони України, нормативні документи Міністерства економіки України, Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Закарпатській області, наукову,

навчальну, періодичну літературу, ресурси Інтернету, внутрішні аналітичні матеріали СП ТОВ «XXXXXXX».

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає у формуванні рекомендацій практичного характеру, спрямованих на вдосконалення стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих структур бізнесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування запропонованих рекомендацій з метою покращення стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності СП ТОВ «XXXXXXX».

Апробація результатів. Окремі результати роботи доповідались на **VII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції** «Фінансове регулювання зрушень у економіці України» у доповіді «Управлінські дилеми: методологія «традиційного» пошуку рішень і підхід ТОС» (м. Мукачєво, 23 березня 2023 р.).

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи становить 69 сторінок, у роботі розміщені 11 таблиць, 4 рисунків, 6 додатків. Список використаної літератури налічує 40 найменувань.

Висновки

Створення інтегрованих бізнес-структур в економіці України дають підстави сформулювати загальнотеоретичні основи їх функціонування. Оцінка економічної ефективності функціонування інтегрованих бізнес-структур багато в чому пов'язана з врахуванням різноманітних внутрішньо-корпоративних зв'язків, які впливають як на функціонування окремих господарюючих суб'єктів, що входять до складу компанії, так і на загальну ефективність бізнес-одиниць в рамках окремих процесів інтегрованої структури.

За результатами проведеного дослідження теоретичних основ конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих структур бізнесу зроблено наступні висновки:

1. Інтегровані бізнес-структури ототожнюється з підприємницькою структурою, мережевою бізнес-структурою, під якими розуміються такі види об'єднань суб'єктів господарювання, як кластери, альянси, холдинги, корпорації, концерни, конгломерати, торговельні мережі. Відповідно до Господарського кодексу України в країні можуть створюватися такі види інтегрованих структур бізнесу (господарських об'єднань): асоціації, корпорації, консорціуми, концерни та інші об'єднання підприємств, передбачені законом

2. На функціонування інтегрованих структур бізнесу впливають внутрішні (управлінські; виробничі; техніко-економічні; фінансово-інвестиційні; економіко-географічні) та зовнішні (макроекономічні; ринкові; інституційні; політичні; технологічні) чинники.

3. При оцінці ефективності інтеграції враховують вигоди і втрати від інтеграції. У процесі створення інтегрованих структур бізнесу потрібно виходити перш за все із інтеграційних переваг, які випливають із можливості: зниження рівня конкуренції; підвищення ефективності виробництва; посилення конкурентної позиції компанії; одержання синергетичних ефектів; концентрація і прискорення відтворення капіталу; зниження трансакційних витрат; зростання витрат контролю і управління.

Комплексний інтегральний показник (I), що характеризує ефективність створення інтеграційних формувань, може бути обчислений за допомогою низки окремих показників, які застосовуються для оцінки певного рівня інтеграційних переваг за окремими напрямками:

$$I = \prod_{i=1}^8 k_i = k_1 + k_2 + k_3 + k_4 + k_5 + k_6 + k_7 + k_8$$

де k_i – коефіцієнт, який застосовується для оцінки рівня відповідного напрямку інтеграційних переваг, а саме: k_1 – зниження рівня конкуренції; k_2 – підвищення ефективності виробництва; k_3 – посилення конкурентної позиції компанії; k_4 – одержання синергетичних ефектів; k_5 – зростання влади менеджерів компанії; k_6 – зміна рівня концентрації і прискорення відтворення капіталу; k_7 – зниження трансакційних витрат; k_8 – зміна витрат контролю і управління.

4. Для оцінки ефективності функціонування інтегрованих структур бізнесу доцільно розглянути такі основні види процесів:

- *оцінка ефективності матеріальних процесів інтегрованих структур бізнесу* – здійснюється на основі загальноприйнятих показників оцінки фінансового стану, техніко-технологічного рівня, інвестиційно-інноваційної активності, маркетингової діяльності та використання персоналу;

- *оцінка ефективності фінансових процесів інтегрованих структур бізнесу* – базується на концепції управління фінансовими потоками (cash flow) та концепції портфеля власності;

- *оцінка ефективності інвестиційних процесів інтегрованих структур бізнесу* здійснюється на основі застосування методів оцінки, що використовуються в умовах визначеності економічного середовища та методів оцінки, що використовуються в умовах невизначеності економічного середовища.

5. ТОВ «XXXXXXX» є одним з найпотужніших підприємств Закарпаття, що спеціалізується на розробці сучасних, стильних та практичних меблів. На сьогоднішній день асортимент продукції, яка виготовляється ТОВ «XXXXXXX» є досить широким. Це пов'язано із тим, що ефективніше

використовується сировина (при виготовленні погонажних виробів), задовольняються різні потреби клієнтів, а також збільшується прибуток.

Отримані у процесі аналізу дані про динаміку і структуру доходів ТОВ «XXXXXXX» за 2020-2021 рр. свідчать про те, що у цілому загальна сума доходів підприємства збільшилась на 7036 тис. грн. і склала 108,4% від минулого року. Це є позитивним моментом у діяльності підприємства. Найбільшу питому вагу у структурі доходів як у 2020 р., так і у 2021 р. займає чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) -93,9% і 92,8% відповідно. Також треба відмітити, що за досліджувані роки відсутні дохід від участі в капіталі та інші фінансові доходи.

Аналіз розрахунку дебіторської заборгованості по складу дав змогу встановити, що її збільшення виникло під час розрахунків за товари, роботи та послуги. Сума неоплачених рахунків покупцями і замовниками збільшилися на 9 млн. 688 тис. грн., яка на кінець періоду становила 24 млн. 514 тис. грн. Ця тенденція викликає залежність підприємства від партнерів і спонукає його до поступків. Це пояснюється тим, що дане підприємство більшість своєї продукції експортує за кордон, в країни західної Європи (Польща, Іспанія та інші).

Основні показники фінансового стану ТОВ «XXXXXXX»;

- коефіцієнт фінансової залежності є меншим за оптимальне значення (0,5). Занадто низький коефіцієнт говорить про занадто обережно підході організації до залучення позикового капіталу і про втрачені можливості підвищити рентабельність власного капіталу за рахунок використання ефекту фінансового важеля;
- коефіцієнт заборгованості є меншим за припустиму величину, що засвідчує низький ризик банкрутства й прийнятну платоспроможність;
- коефіцієнт рентабельності всіх активів вказує, скільки прибутку за рік отримує фірма на кожен одиницю коштів, що вкладені у підприємство незалежно від джерела цих коштів. Цей показник є одним з найбільш важливих індикаторів конкурентоздатності підприємства. В даному випадку він має позитивну тенденцію до збільшення в 2021 році;

- коефіцієнт рентабельності реалізації продукції свідчити про необхідність перегляду цін або посилення контролю за використанням товарно-матеріальних запасів. На ТОВ «XXXXXXX» цей показник має тенденцію до зростання;

- коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) на ТОВ «XXXXXXX» є значно менше нормативного.

6. Серед сучасних методів управління витратами задля забезпечення конкурентоспроможності та розвитку інтегрованих структур бізнесу визначено доцільність переходу до концепції, зорієнтованої на оптимізацію використання ресурсного потенціалу компанії, так званої теорії обмежень (Theory of constraints) (TOC). Основна задача TOC – виявити, яких саме ресурсів та можливостей не вистачає компанії для збільшення виробництва та прибутків і розробити заходи щодо їхньої мобілізації. TOC пропонує класифікацію основних типів обмежень: організаційно-управлінські; виробничі; ринкові; логістичні; психологічні (тобто поведінка робітників, що шкодить досягненню цілей).

Важливим питанням реалізації системи TOC є можливість оцінити вплив тих чи інших обмежень на результати діяльності підприємств за допомогою кількісних показників. Деякі види обмежень можуть бути визначені за допомогою нефінансових показників або експертних оцінок, але кількісна оцінка виробничих обмежень базується саме на фінансових показниках прибутку компанії, а для максимізації прибутку потрібно визначити оптимальну виробничу програму.

7. Шляхи підвищення рівня конкурентоспроможності ТОВ «XXXXXXX»:

- удосконалення інструментарію стратегічного аналізу шляхом застосування методу стратегічної карти зовнішнього середовища. Даний метод передбачає побудову комплексної моделі системи взаємозв'язків між факторами різних рівнів ділового оточення компанії з метою аналізу, прогнозування та вироблення відповідних дій реагування на вплив ключових факторів зовнішнього середовища. Основними перевагами методу стратегічної карти

зовнішнього середовища є: комплексне представлення всіх рівнів зовнішнього середовища; виявлення каналів впливу кожного фактору на ключові показники діяльності підприємства; можливість інтегрувати результати інших методів аналізу зовнішнього середовища; наявність різних аспектів вивчення стану зовнішнього середовища: поточного, прогностичного та моніторингового;

- збільшити частку власних коштів в обороті;
- оптимізувати структуру активів шляхом збільшення величини і частки оборотних активів за рахунок власних і зовнішніх джерел оборотних коштів;
- підвищити фондвіддачу і рентабельність власного капіталу та активів;
- раціонально використовувати чистий прибуток, забезпечити його реінвестування на поповнення власних оборотних коштів і оновлення матеріально-технічної бази;
- розширити власний сегмент на ринку товарів та послуг;
- посилити співпрацю з європейськими партнерами.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>